

Pravidlá pre prekladanie cudzojazyčných nástrojov merania

Upravené podľa: Schmitt, M. a Eid, M. (2007). Richtlinien fuer die Uebersetzung fremdsprachiger Messinstrumente. Diagnostica, 53 (1), 1-2

1. Preklad do iného jazyka môže byť užitočný, ak ide o zopakovanie výskumu na inej vzorke alebo rozšírenie výskumu napríklad za účelom porovnania rozličných kultúr.
2. Napriek tomu, môže byť hodnota prekladu nízka – ak sú psychometrické kvality originálneho nástroja neznáme alebo veľmi nízke. V takom prípade je vhodnejšie vyvinúť pôvodný nástroj (aj keď je to časovo a ekonomicky veľmi nákladné).
3. Vydavateľstvo Diagnostica sa rozhodlo stanoviť požiadavky, ktoré sa vzťahujú na publikovanie nástrojov merania, ktoré pochádzajú z iného jazyka:

a) Originál musí byť dobrý = musí mať vysoké hodnoty reliability a musí byť overená a preukázaná jeho konštruktová validita
b) S prekladaním musí súhlasiť majiteľ autorských práv (Copyrights) originálnej verzie (práva môže mať autor testu alebo vydavateľstvo).
c) Okrem prekladu (zo zdrojového jazyka – napr. angličtiny) musí byť realizovaný spätný preklad nástroja (do zdrojového jazyka) – predpokladá sa, že prekladateľom je: bilingválny expert, ktorý zároveň disponuje psychologickými poznatkami. Pri opise postupu, ako bol preklad a spätný preklad robený, musí byť uvedené, ako boli vyriešené odchýlky medzi originálom a spätným prekladom.
- d) Redakcia časopisu Diagnostica vyžaduje zabezpečenie dôkazu o tom, že nástroj v oboch jazykoch meria to isté (ekvivalentnosť merania). Odporúča na tento účel použiť bilingválnu vzorku, ktorej je administrovaná originálna a preložená verzia (s dostatočným časovým odstupom, aby si osoby nepamätali obsahy položiek). Ak z rôznych dôvodov bilingválna vzorka ako dôkaz ekvivalentnosti merania nie je použitá, musí byť ako dôkaz využité administrovanie na rôznych vzorkách, ktorým je administrovaný originál aj preklad. Ekvivalentnosť je potom testovaná pomocou vhodných psychometrických modelov a kritérií (napríklad, rovnakosť parametrov položiek v modeloch IRT). Ďalším dôkazom ekvivalentnosti je podobnosť korelačných vzťahov oboch verzií k tretím premenným. Malo by ísť o premenné, ktoré predstavujú validizačné koreláty, s ktorými by mal meraný konštrukt korelovať.

Dôležité:

pre účely výskumov v rámci záverečných prác na Inštitúte psychológie FF PU v Prešove (bakalárskych, diplomových a doktorandských prác) je žiaduce rešpektovať požiadavky uvedené v bodoch a, b, c (v rámečku). Prípadné odchýlky od tohto postupu je nevyhnutné vysvetliť v časti Metóda, nástroje.

Prof. PhDr. Jozef Džuka, CSc.